

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับผังความคิด*

A Study of Learning Achievement in Local Wisdom Learning Unit and Analytical Thinking Ability of the Matthayomsuksa 4 Students by the Historical Method with Mind Map

ธิดาพร เกราะกระโทก**
วิราวรรณ ชาติบุตร***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับผังความคิด ก่อนและหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 /6 โรงเรียนอนุบาลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 40 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 28.15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 70 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับผังความคิด นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ย 27.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 70 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด นักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 14.43 คิดเป็นร้อยละ 48.08 คะแนน หลังจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด นักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ย ($\bar{X}$) ความก้าวหน้าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

*วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

**นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หลังเรียนเท่ากับ 28.15 คิดเป็นร้อยละ 93.83 และมีคะแนนความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 45.75 คะแนนเท่ากับ 13.73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนได้คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 13.00 คิดเป็นร้อยละ 43.33 หลังจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด นักเรียนได้คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 27.60 คิดเป็นร้อยละ 92.00 และมีคะแนนความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 48.67 คะแนนความก้าวหน้า เฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 14.60

คำสำคัญ : วิธีการทางประวัติศาสตร์/ ผังความคิด/ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน/ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research was aimed to 1) compare the academic achievements and analytical thinking ability in the Local Wisdom Unit of Mattayom 4 students using historical method in conjunction with mind mapping prior to and following class, 2) compare the academic achievements and analytical thinking ability in the Local Wisdom Unit of Mattayom 4 students using historical method in conjunction with mind mapping prior to and following class to a standard criterion of 70 percent.

The sample group in this research consisted of 40 students attending Mattayom 4/6 at Princess Ubolratana Rajakanya's College Nakhon Ratchasima, Muang District, Nakhon Ratchasima Province, Secondary Educational Service Area Office 31 during Semester 2, Academic Year 2017 via cluster random sampling. The research instrument included six pages of lesson plans for a 12-hour Local Wisdom Unit. Data were collected using an Academic Achievement Test on Local Wisdom Unit and an Analytical Thinking test and analyzed for the mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) an t-test.

Results revealed that 1) the students' academic achievements following the lessons using historical method in conjunction with mind mapping were at an average ($\bar{X}$) of 55.30, which is 92.17 percent. When considered each student individually, it was found that 40 students passed the standard criterion of 70 percent, which is 100.00 percent. Moreover, the students' academic achievements on Local Wisdom Unit of Mattayom 4 students following class were higher than the standard criterion of 70 percent, with a statistically significance of .05. 2) the students' analytical thinking ability following lessons using historical method in conjunction with mind mapping were at an average ($\bar{X}$) of 54.98, which is 91.63 percent. When considered each student individually, it was found that 40 students passed the standard criterion of 70 percent, which is 100.00 percent. Additionally, the analytical thinking ability of Mattayom 4 students following class was higher than the standard criterion of 70 percent, with a statistically significance of .05.

Keywords : historical method mind mapping/ learning achievement/ analytical thinking ability

บทนำ

สาระประวัติศาสตร์เป็นสาระหนึ่งที่มีความสำคัญในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นสาระที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติความเป็นมา เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึง นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ความรัก และความภูมิใจในชาติของตน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนชาติไทยให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งสามารถใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ของประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์อาจทำได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ไหวพริบ และทันเหตุการณ์อยู่เสมอเกี่ยวกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า ทั้งอาจเลือกได้ตาม ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของแต่ละคนเพื่อเป็นรากฐานนำไปสู่การมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง เช่น มีเหตุผล ชอบใฝ่หาความรู้ใฝ่ตน และควรรณำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่สำคัญผู้ศึกษาประวัติศาสตร์จะได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การแยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อมูลหลักฐานที่หลากหลายและการนำเสนออย่างมีเหตุผล ซึ่งการวิเคราะห์นั้น เป็นทักษะที่สำคัญของการคิดโดยจำแนก การคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ความสำคัญ ความสัมพันธ์ ส่วนประกอบของสำคัญของการจัดหมวดหมู่ อาศัยกันตามเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน ตามสภาวะความจริงของสิ่งนั้น เป็นการใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียด รอบคอบ แยกเป็นส่วน ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น และเสนอแนะสิ่งที่เหมาะสม มีความเป็นระบบและเป็นไปได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์จึงสามารถกระทำได้โดยการฝึกทักษะการคิดด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 23)

จากสภาพการเรียนการสอนของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในสาระประวัติศาสตร์ ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัยนครราชสีมา ปีการศึกษา 2559 ในภาพรวมยังมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 70 และมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 และระดับประเทศ พบว่านักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศคิดเป็นร้อยละ 32.58 คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาในระดับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 32.18 ดังนั้น สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศคิดเป็นร้อยละ 29.07 และสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศคิดเป็นร้อยละ 32.15 (สถานบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2559, หน้า 7) และรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 มีการประเมินระดับขั้นเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดให้นักเรียนต้องมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป นอกจากนี้การประเมินคุณภาพด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ด้าน ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 พบว่านักเรียนยังมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน จากปีการศึกษา 2559 ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ โดยเฉพาะสมรรถนะด้านที่ 2 ความสามารถด้านการคิด มีคะแนนต่ำกว่าสมรรถนะด้านอื่นๆ และต่ำกว่าร้อยละ 50 กล่าวคือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.46 (โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา, 2559, หน้า 10)

เทคนิคแผนผังความคิดเป็นรูปแบบแบบที่เปิดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและได้สื่อความหมายเพื่อใช้ในการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจง่าย กระชับ กะทัดรัด ชัดเจน แผนผังการคิดได้มาจากการนำข้อมูลดิบ หรือความรู้จากแหล่งต่างๆ มาจัดกระทำข้อมูล ต้องใช้ทักษะการคิด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ เป็นต้น ของความคิด ระหว่างความคิดหลักและความคิดรองลงมา (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2551, หน้า 84) ในการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการมองเห็นรายละเอียด และจำแนกแยกแยะข้อมูลองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อค้นหาความจริงความสำคัญแก่นแท้ องค์ประกอบหรือหลักการของเรื่องนั้นๆ สามารถอธิบายตีความสิ่งที่เห็นอาจแฝงซ่อนอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ให้ปรากฏได้อย่างชัดเจน รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่าเกี่ยวพันกันอย่างไรอะไรเป็นสาเหตุ ส่งผลกระทบต่อกันอย่างไร อาศัยหลักการใด จนได้ความคิดนำไปสู่การสรุป การประยุกต์ใช้ ทำนาย คาดการณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง (ประพันธ์ สุเสารัจ, 2551, หน้า 53)

การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนครูฝึกวิเคราะห์ข้อมูลและการเชื่อถือของหลักฐานประเภทต่างๆ โดยนำหลักฐานนั้นมาฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์และอภิปรายกัน เนื่องจากการวิเคราะห์เป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านๆ อื่นทั้งในการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์จึงเป็นพื้นฐานของการคิดทั้งมวลมีหลักเกณฑ์มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่การสรุปและตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือกหรือสิ่งใดควรทำซึ่งเป็นประโยชน์ในการช่วยให้รู้จักมองอย่างรอบด้านชัดเจน รู้จักเลือก รู้จักวางแผนดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาตนเองในการยอมรับและใช้เหตุผลเป็นหลัก และช่วยพัฒนาความเที่ยงตรงในการคิด (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, หน้า 54)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอาวิธีการทางประวัติศาสตร์มาแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมผู้เรียนให้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาคำตอบความรู้ด้วยตนเองและสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ และนำเทคนิคผังความคิดเทคนิคนี้จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหรือประสบการณ์ที่ได้รับอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงจากองค์ความรู้เดิมไปสู่องค์ความรู้ใหม่จนเป็นองค์ความรู้ที่ฝังแน่นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้และชิ้นงานของตนเองโดยใช้ผังความคิด ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ซึ่งผู้เรียนสามารถเอาความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ ใช้ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ และทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 12 ห้อง รวม 480 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 40 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (สมบุญ ณ รัตน์, 2556, หน้า 113)

3. ตัวจัดกระทำ ได้แก่ วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

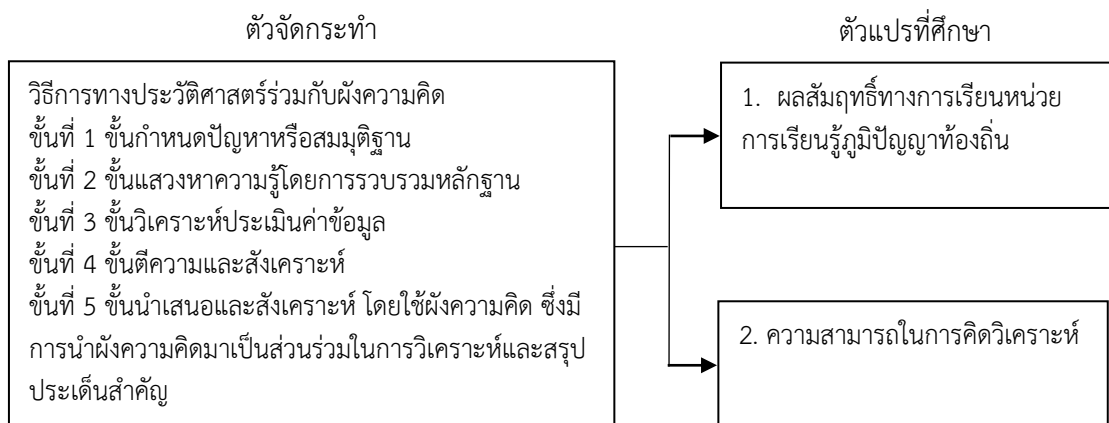
4. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์หลักการ การวิเคราะห์ความสำคัญ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

5. สารการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาในรายวิชา ส 31104 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของส่วนประกอบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และการตรวจสอบคุณภาพของแผนการเรียนรู้มีลักษณะดังนี้

1.1.1 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด สาระประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1 เล่าเรื่องภูมิปัญญา
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำคัญไฉน
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 3 เต้นตระการภูมิปัญญา
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 4 หลากหลายภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 5 การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 6 สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1.2 ส่วนประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
- 2) สาระสำคัญ
- 3) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 4) สาระการเรียนรู้
- 5) กิจกรรมการเรียนรู้
- 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- 7) การวัดผลประเมินผล
- 8) บันทึกหลังสอน

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยทำการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest) ด้วยการให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์

2.2 ดำเนินการสอน โดยใช้แผนการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

2.3 ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ และแบบวัดการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และการคิดวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าที (t-test for dependent)

3.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดหลังการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการทดลองทดสอบค่าที (t-test for one sample)

ผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	30	14.43	4.92	18.526*	.000
หลังเรียน	40	30	28.15	1.23		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลัง โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	30	13.00	3.95	20.789*	.000
หลังเรียน	40	30	27.60	1.74		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลัง โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	40	30	42.00	28.15	1.23	144.626*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	P
หลังเรียน	40	30	42.00	27.60	92.00	100.524*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. จากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาและการใช้เหตุผลในการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเรียนรู้แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และได้ลงสำรวจในสถานที่จริง และนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยใช้เหตุผลและคิดไตร่ตรองรู้จักประเมินคุณค่าความน่าเชื่อถือของหลักฐานเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่จนเกิดเป็นความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียน จนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ โดยผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมและบรรพบุรุษในอดีต เกิดความรักชาติ รู้จักการทำงานอย่างมีขั้นตอน และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545, หน้า 136) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบค้นหาความรู้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยผู้สอน ตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด หาเหตุผล จนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์หรือวิธีการในการแก้ปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการควบคุม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมในสภาพการณ์ต่างๆได้อย่างกว้างขวาง และแนวคิดของ ประพันธ์ศิริ สุเสารัส (2553, หน้า 142) กล่าวว่า ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ โดยผู้ที่ได้รับการฝึกการคิดวิเคราะห์จะทำให้สามารถในการปฏิบัติได้อย่างมีระบบ มีหลักการ มีเหตุผลและผลงานที่ได้รับมีประสิทธิภาพ เกิดความสามารถในการคิดชัดเจน ถูกต้องคิดกว้างขวาง คิดไกลและลุ่มลึก มีความสามารถในการอ่าน เขียน พูดและฟัง ตลอดจนสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรณวิไล ใจเกลี้ยง (2551, หน้า 117) ญฐกร คำชะอม (2553, หน้า 151) อารียา ศิโรตม (2554, หน้า 163) พบว่าการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ ชูติมา ศิริวงค์ (2551, หน้า 119) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองศรีเทพ ที่เรียนด้วยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดส่งผลให้นักเรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการคิดที่มีลำดับขั้นตอน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาคำตอบด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งมีการแยกแยะส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาว่ามีจุดมุ่งหมาย หรือประสงค์สิ่งใดโดยอาศัยการวิเคราะห์ความสำคัญวิเคราะห์ความสัมพันธ์และวิเคราะห์หลักการ ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์เป็นไป

ตามลำดับขั้นตอนช่วยพัฒนาสติปัญญาและความเป็นคนช่างสังเกตความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏสำรวจ และพิจารณาความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏโดยการพิจารณาเหตุปัจจัยและสอดคล้องกับแนวคิด ประพันธ์ศิริ สุเสารัส (2553, หน้า 153) การคิดวิเคราะห์จะเกิดได้นั้น ต้องมีทักษะการรับรู้เสาะแสวงหาความรู้ และการประเมินเพื่อเลือกข้อมูลที่เหมาะสมเชื่อถือได้ ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา ศิโรตม (2554, หน้า 116) ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างวิจาร์ญาณของนักเรียน มีผลทำให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Grnn (1977, p. 112) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Classroom Adaptation of Historical Method” พบว่าคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 แสดงว่านักเรียนได้รับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์มากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang (2004, p. 365) สำรวจผลของความรู้ก่อนการสอนและสำรวจยุทธวิธีการใช้ผังความคิดในการจำแนกผลสัมฤทธิ์ พบว่ายุทธวิธีการใช้แผนผังความคิดทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดต่อไป เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 การจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง เวลา 12 ชั่วโมง 12 สัปดาห์ ซึ่งครูจะต้องทำความเข้าใจและควบคุมเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นให้ชัดเจนและสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิด กับการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ

2.2 มีการวิจัยถึงการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับผังความคิดในระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิมา ศิริวงศ์. (2551). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ณฐกรณ คำชะอม. (2553). *ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์และการคิดอย่างมีวิจาร์ญาณ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- _____. (2553). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ : เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2551). *การสื่อสารด้วยผังกราฟิก : แนวคิด วิธี และเทคนิค การสอน*. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- โรงเรียนอนุบาลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา. (2559). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา*. นครราชสีมา : โรงเรียนอนุบาลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครราชสีมา.
- วรรณวิไล ใจเกลี้ยง. (2550). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ชาวมอแกนอุทยานแห่งชาติ จังหวัดพังงา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2559). *ค่าสถิติระดับโรงเรียนแยกตามสาระการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- สมบุรณ์ ตันยะ. (2555). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- _____. (2556). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2550). *สุดยอดวิธีการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อารียา ศิโรตม. (2554). *ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Grnn, C. V. (1977). *Dictionry of education* (3rd ed).. New YorK : Mc Graw Hil.
- Wang, Charles Xiaoxue. *The Instructional Effects of Prior Knowledge and Three Concept Mapping Strategies in Facilitating Achievement of Different Educational Objectives*. *Dissertation Abstracts International*, 64, 10.